

T-3

Teorie řízení rizika v pojišťovnictví

Ing. František ŘEZÁČ
MASARYKOVA UNIVERZITA

Definice rizika a škody

- **Z hlediska pojištění definujeme riziko** (z arabského slova „risk“) **jako zápornou odchylku od normálu**, jako nepříznivou událost v lidském životě.
- **Škodou rozumíme zdravotní, majetkovou nebo morální újmu**, která může ale i nemusí být peněžně vyčíslitelná. Z hlediska pojištění nás zajímá taková škoda, která je peněžně vyčíslitelná.

Podmínky pojistné události:

- riziko musí být identifikovatelné,
- samotná škoda musí být vyčíslitelná,
- vznik události musí být náhodný,
- pojištění musí být ekonomicky přijatelné pro pojistníka i pro pojišťovnu.

Klasifikace rizik

- Rizika přírodní – jsou vyvolaná přírodními silami, kdy jejich vznik a vývoj je poměrně těžké předvídat ale především také ovlivnit.
- Rizika způsobené lidskou činností – můžeme je dále ještě rozlišit na rizika způsobená samotnými lidmi, ale také na rizika technická, způsobená technickými prostředky, kterých je nakonec také člověk tvůrcem a zhotovitelem.
- Fyzické riziko se vztahuje k fyzickým vlastnostem osob nebo předmětů.
- Morální riziko se týká lidských aspektů, které mohou ovlivnit výsledek.

- Čisté riziko – představuje takový stav po události, kdy výsledek pro nás může být pouze nepříznivý anebo se nejvýše ocitneme ve stejné situaci jako před vznikem dané události.
- Spekulativní riziko – představuje stejnou možnost pro získání příležitosti dosáhnout ztrátu jakož i zisk (např. investování do akcií).
- Rizika finanční – představují možnost měření výsledku v peněžním vyjádření při kterém je možné stanovit určitou peněžní hodnotu jako výsledek působení rizika (např. ztráta zisku v důsledku požáru nebo přerušení provozu v důsledku poškození strojů a zařízení firmy).
- Rizika pojistitelná a nepojistitelná.

Cena pojištění – pojistná hodnota

- Nová cena - tj. reprodukční cena - jedná se o pojištění na částku, kterou je nutno vynaložit na znovupořízení věci téhož typu, rozsahu a kvality v daném čase a místě.
- Časová cena - jedná se o novou cenu sníženou o částku, která odpovídá stupni opotřebení nebo jinému znehodnocení.
- Cena odhadem - „pojistná částka“ - znamená možnost stanovení pojistné hodnoty odhadem a vždy představuje maximální pojistné plnění.

Pojistné musí být dostatečné, aby:

- umožnilo vytvořit technické rezervy (pokrývají oprávněné nároky pojištěných na výplatu pojistného plnění včetně následných období),
- umožnilo pokrýt všechny výdaje komerční pojišťovny (rozlišujeme v podstatě počáteční náklady na vznik pojištění a běžné správní náklady po celou dobu pojištění),
- umožnilo vytvořit zisk,
- reagovalo na inflaci (zvýšení cen zboží, materiálu, náhradních dílů, služeb,...) - v praxi se používá indexace pojistného nebo pojistné částky,
- reagovalo na změnu úrokové míry (prudký pokles znamená snížení výnosů z depozit v bankách a výnosů z investování technických rezerv),
- reagovalo na konkurenci (nepodlehnout tlaku konkurenčních pojišťoven na snížení pojistného – pojistných sazeb, pod únosnou míru).

Kalkulační vzorec neživotního pojištění

$$P_b = P_N + N_V + Z + Z\check{S} + P_R$$

- P_b - pojistné brutto
- P_N - pojistné netto
- N_V - náklady vlastní
- Z - zisk
- $Z\check{S}$ - příspěvek na zábranu škod
- P_R - jiné přírážky

Kalkulační vzorec životního pojištění

$$Pb = PN + \alpha + \beta + \chi + \delta + Z + PR$$

- Pb - pojistné brutto
- PN - pojistné netto
- α - jednorázové počáteční náklady
- β - běžné správní náklady po celou dobu pojištění
- χ - běžné inkasní náklady
- δ - běžné správní náklady spojené s výplatou důchodu
- Z - zisk
- PR - jiné přírážky

Základní úkoly řízení rizika

- Minimalizovat pravděpodobnost vzniku náhodné události ► prevence.
- Minimalizovat vzniklé přímé i nepřímé (následné) škody.

Metodologie řízení rizika

- Obeznamení se s rizikem - představuje popis (zmapování) celkové situace fyzického nebo právnického subjektu s důrazem na újmu a škody, které mohou vzniknout na lidském zdraví (např. pracovní úraz) nebo na majetku.
- Hodnocení rizika - představuje funkci pravděpodobnosti vzniku škody, její velikosti a frekvence stanovenou pomocí metod pojistné matematiky. Od velikosti rizika a tomu předpokládané přímo úměrné škody se odvíjí cena za pojistnou ochranu, tedy výška pojistného.

- **Finanční krytí rizika** - představuje vytvoření finančních zdrojů, které se použijí na odstranění ztrát způsobených neočekávanou událostí konkrétního rizika. Finanční krytí rizika je možné realizovat několika způsoby, a to především:
- samopojištěním,
 - vlastními zdroji,
 - úvěrem,
 - rozložením rizika na více subjektů,
 - dohodou o vzájemné pomoci,
 - vytvářením společných finančních zdrojů (fondů),
 - vytvořením spolků nebo družstev,
 - pojištěním v komerčních pojišťovnách.

Finanční krytí rizika pojištěním

- Peněžní zdroje jsou prakticky disponibilní v plné výši škody, podle rozsahu pojistného krytí.
- Peněžní zdroje nejsou závislé na velikosti vkladů pojištěného subjektu.
- Výše náhrady je objektivizovaná podle jednotných pravidel likvidace pojistných událostí.
- Výše náhrady odpovídá rozsahu smluvně sjednaných všeobecnými pojistnými podmínkami a zvláštními pojistnými podmínkami podle jednotlivých skupin pojistných produktů v době a místě pojistné události.

- Výška pojistného (cena) je tím menší, čím je riziko lépe plošně rozloženo (čím je více pojištěných) a na čím delší dobu je pojištění uzavřené.
- Pojistné je u podnikatelů daňově uznatelným základem. U fyzických osob je možno, do určité výše ročního pojistného, snížit o tuto částku daňový základ.
- Pojištění je organizovaná, vysoce efektivní forma vytváření peněžních rezerv, které se tvoří z pojistného. V daném případě nemusí mít pojištěný vlastní peněžní zdroje na krytí ztrát, které mu mohou vzniknout neočekávanou událostí.